

Objectgegevens

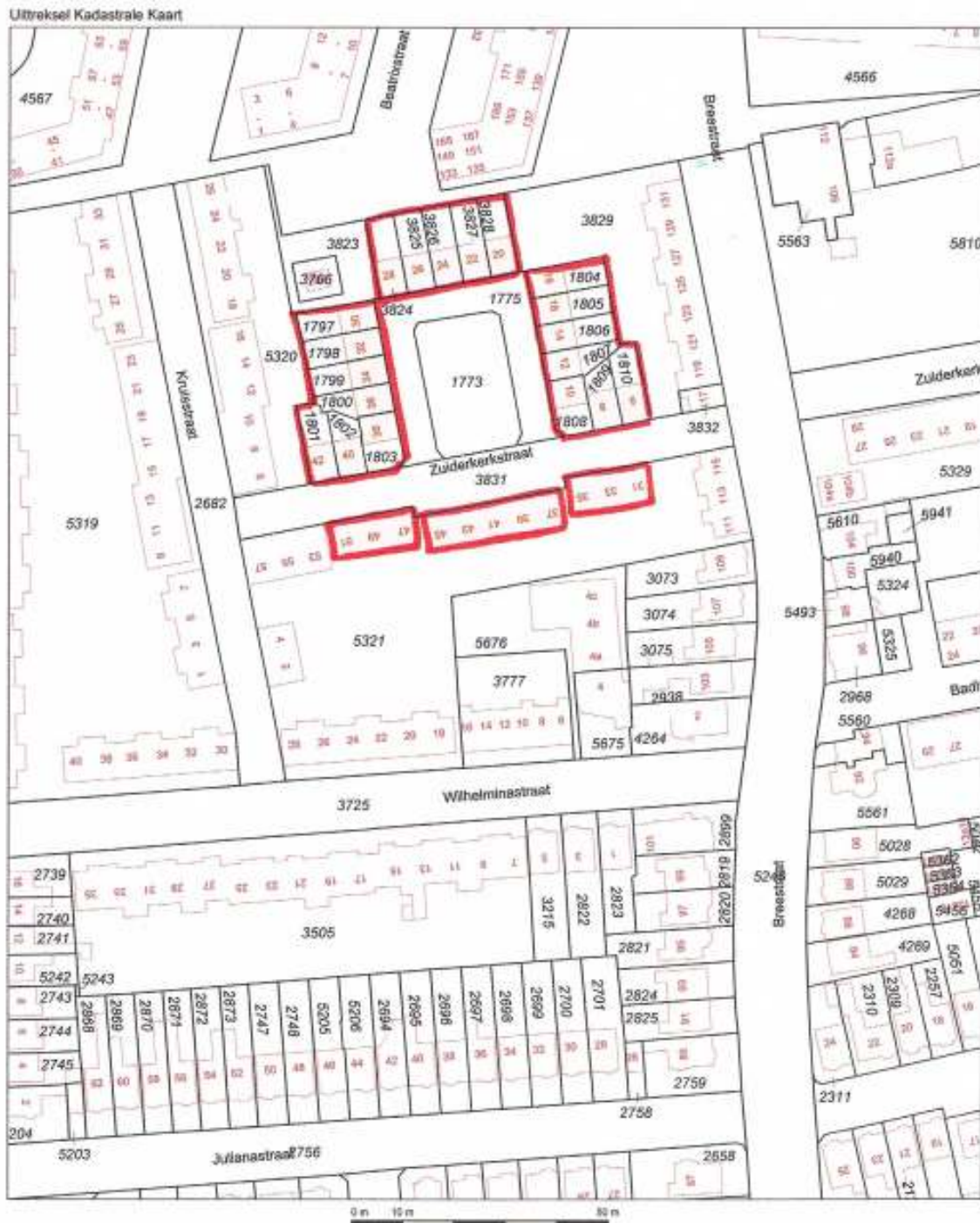
- Adres** : Zuiderkerkstraat nummer 6 t/m 30 (even) & 31 t/m 51 (o.e.)
- Plaats** : Koog aan de Zaan
- Gemeente** : Zaandstad
- Kadastraal** : Koog a/d Zaan, Sectie C, Kavel 5321; 1797- 1810; 3824 - 3828.
- Kenmerken** : Hofje. Dertig voormalige arbeiderswoningen van baksteen met traditionele, Zaanse houten puntgevels en geschulpte windveren
- Bouwjaar** : Gefaseerd 1913-1914
- Architecten** : W.G.J. van der Koogh en P.N. Leguit
- Functie** : Sociale eengezinshuurwoningen
- Staat** : Goed onderhouden en in prima staat
- Eigenaar** : Woningcorporatie Parteon
- Bedreigd** : Toekomst woningen in heroverweging

Hofje Zuiderkerkstraat Koog aan de Zaan.

Luchtfoto anno 2011

Kadastrale Kaart Zuiderkerkstraat 6 t/m 51 Koog aan de Zaan.

<p>12345 Deze kaart is noordgericht</p> <p>12345 Perceelnummer</p> <p>12345 Huusnummer</p> <p>— Vaaggestelde kadastrale grens</p> <p>— Voorgedraaide kadastrale grens</p> <p>— Administratieve kadastrale grens</p> <p>— Bebouwing</p> <p>— Overige topografie</p> <p>Voor een eenaakend uittreksel, Apeldoorn, 11 september 2013 De bewaarder van het kadastraal en de openbare registers</p>	<p>Schaal 1:1000</p> <p>Kadastrale gemeente Sectie Perceel</p>	<p>KOOG AAN DE ZAAEN</p> <p>C 5321</p>
--	--	--

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend. De Dienst voor het kadastraal en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankrecht.

Zuiderkerkstraat 6 t/m 42 (even) & 31 t/m 51 (o.e.) Koog aan de Zaan

Omschrijving

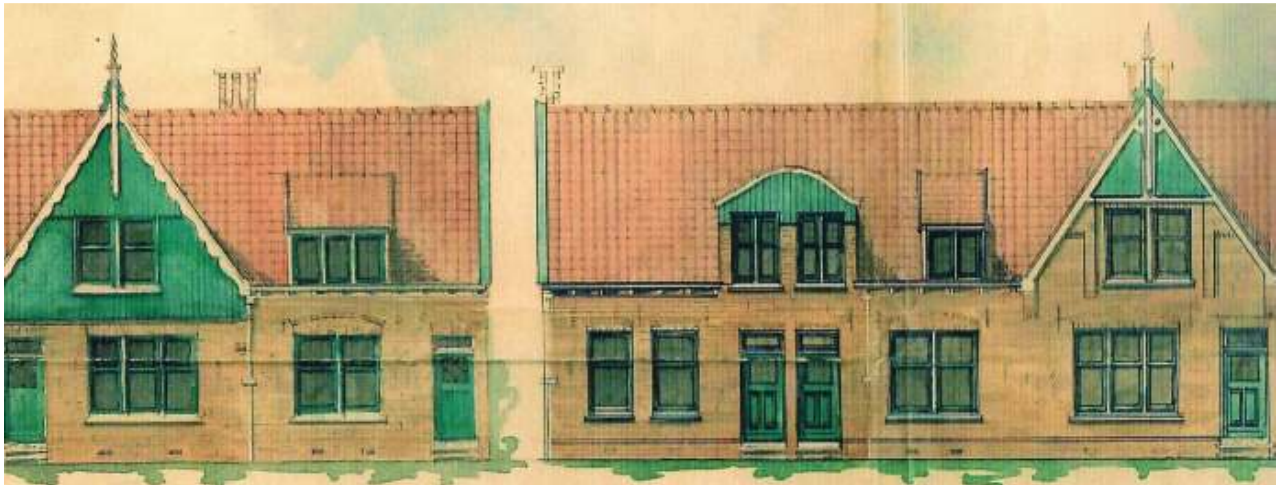
Inleiding

Ten westen van de N.H. Kogerkerk, tussen de Verzetstraat, Breesstraat, Julianastraat en Parallelstraat, ontstond op het voormalige, onbebouwde weiland 'Kerkeland', in de periode 1913-38 een arbeidersbuurt, gebouwd door twee woningbouwverenigingen: "De Woning", (opgericht 1910) en de "Coöperatieve Woningbouwvereniging Volkshervesting", (opgericht 1919).

Tussen 1913 en 1930, dus over een periode van 17 jaar, verrezen in totaal 114 arbeiderswoningen die qua materiaalgebruik en bouwvolume sterke overeenkomsten vertoonden. Hiervan dateren 69 woningen uit 1927 en 1930, naar ontwerp van de architect van N.V. v. Wort's bouwbedrijf.

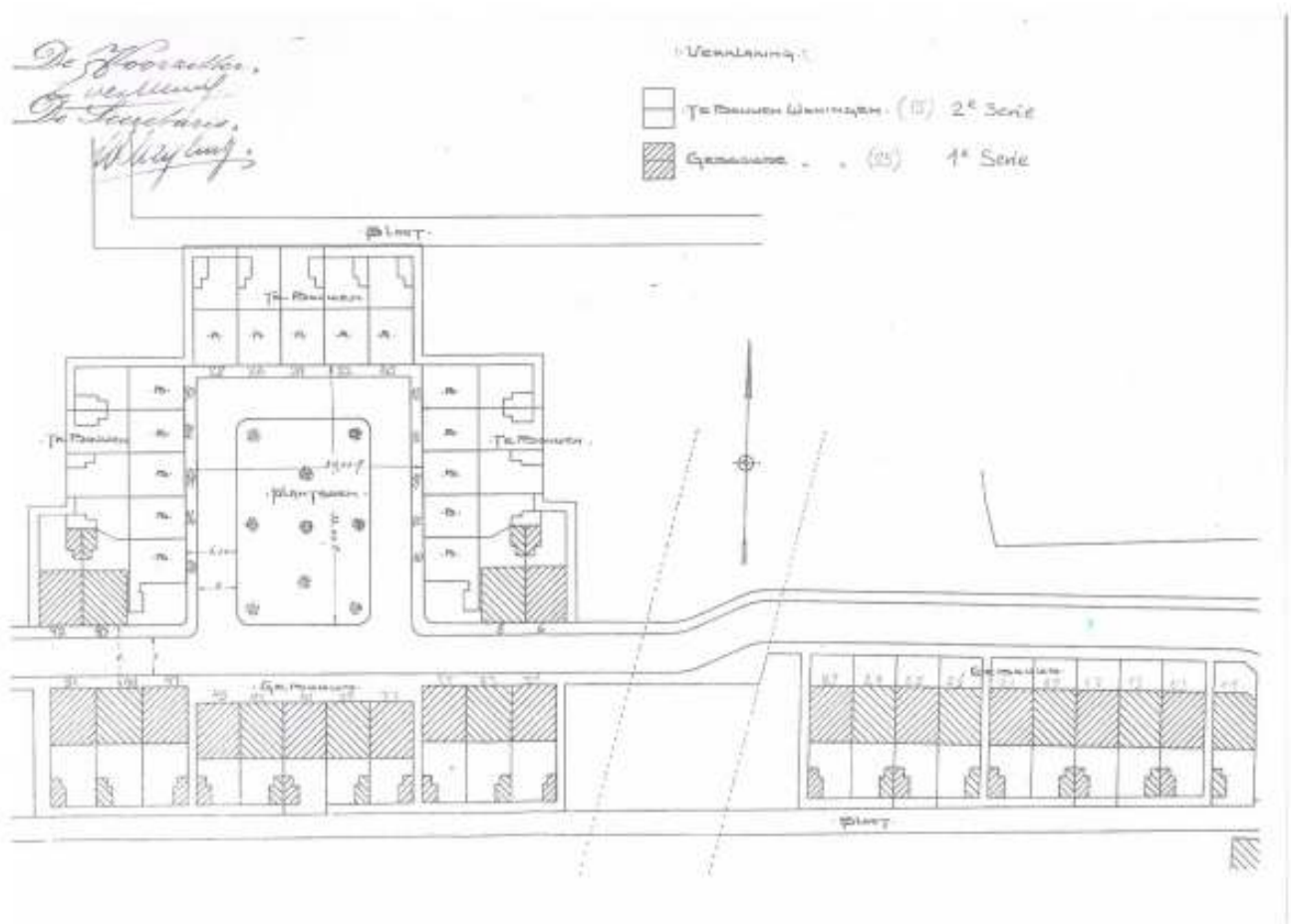
Het realiseren van 25 arbeiderswoningen, gelegen aan de daarvoor aangelegde 'Verlengde Zuiderkerkstraat', (tegenwoordig de Zuiderkerkstraat) was in 1912-1913 het eerste woningbouwproject in dit buurtje, zelfs het eerste in Koog a/d Zaan.

Deze woningen werden in opdracht van Woningbouwvereniging "De Woning" gebouwd, naar ontwerp van gemeentearchitect W.G. J. (Gerrit) van der Koogh, die tevens architect was van het allereerste woningbouwproject in Zaandam, waar in 1910 46 arbeiderswoningen in de Havenbuurt gebouwd werden, in opdracht van woningbouwvereniging Zaandams Belang, waarvan Gerrit v.d. Koogh in 1906 medeoprichter en secretaris was.

Detail bouwtekening van de 1^e serie. Hier huisnr. 33 t/m 41. Bemerkt de gevelmakelaars. Gemeentearchief Zaanstad

Bij het ontwerpplan voor deze '1^e Serie', had architect G. van der Koogh al rekening gehouden met zijn plan voor de '2^e Serie': 15 arbeiderswoningen. Deze drie blokken van vijf woningen werden in een U-vorm gesitueerd rondom een rechthoekig plantsoen. Tezamen met de 15 van de woningen uit de 1^e serie tegenover en naast dit plantsoen, werd daarmee een hof gevormd, vermoedelijk het eerste bakstenen hofje in Zaanstad.

Detailtekening uit 1913 van architect Leguit, wijzend de al gebouwde 1^e serie met erbij de te bouwen 2^e serie. (Bemerk in het midden de geprojecteerde Breestraat.) Gemeentearchief Zaanstad.

Het bouwen van woningen in de vorm van een hofje was toentertijd zeer opmerkelijk; men bouwde voorheen altijd langs een dijk of langs paden die het land in liepen. Gerrit van der Koogh week bewust daarvan af, waardoor het Zuiderkerkhofje nog bijzonder werd.

De '2^e Serie' werd wegens onenigheid tussen "De Woning" en architect G. van der Koogh, onder regie en op naam van architect P.N. Leguit in juni 1914 opleverd. Deze bekende Alkmaarse architect bracht kleine wijzigingen op het oorspronkelijke ontwerp van G. van der Koogh aan.

Architect P.N. Leguit Foto uit 1928.

Het hofje van de Zuiderkerkstraat, omstreeks 1950.

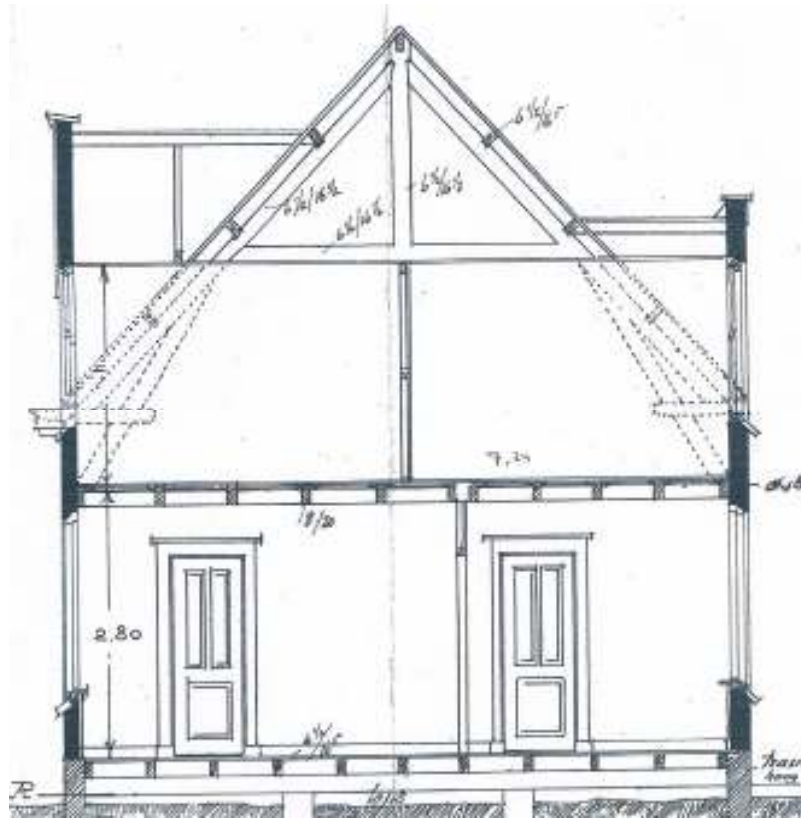
Beeldbank Zaanstad.

Meneer & Mevrouw Onsman voor hun woning aan de Zuiderkerkstraat 39. September 1963. Privéfoto bewoner.

Deze 30 woningen, uit de 2e- & een deel van de 1e serie, die samen een hof vormen, gelegen op de Zuiderkerkstraat 6 t/m 42 (even) en 31 t/m 51 (o.e), staan er nog goed en redelijk gaaf bij.

In 1976 werd er projectmatig onderhoud gepleegd en in 1980 werd er voor ruim 1,1 miljoen gulden funderingsherstel uitgevoerd.

Detail bouwtekening 1912 v/d 1e serie. Bemerkt de dakkapel aan de achterkant. Deze werden toen niet gerealiseerd. Pas in 1976 werden er dakkapellen aan de achterzijde gerealiseerd. Gemeentearchief Zaanstad.

Funderingsherstel 1980.

Privéfoto bewoner

Beschrijving:

Het symmetrisch opgestelde gebouwencomplex in ambachtelijke-traditionele bouwstijl bestaat uit acht vrijstaande blokken, waarvan vijf uit de 1e bouwserie (1913) en drie uit de 2e serie (1914) dateren.

De volgende omschrijving geldt voor de beide bouwseries:

De woningen staan op een rechthoekige plattegrond en tellen één bouwlaag en een kapverdieping onder een, met pannen gedekt, hoog zadeldak. De woningen zijn in donkerrode handvorm baksteen, Waals formaat, opgetrokken en in halfsteens verband gemetseld. Ter hoogte van de verdieping bevinden zich boven de penanten smeedijzeren staaf-muurankers. In een aantal van de penanten zijn tevens donkergroen geschilderde metalen ventilatieroosters geplaatst.

De voor- en achtergevel worden afgesloten door een licht uitspringende smalle gemetselde band, met daarboven bewerkte houten consoles die naar boven toe uitkragen. Ze dragen de geprofileerde houten kroonlijst, die langs het dak loopt en die tevens dienst doet als gootlijst voor die met zink beklede houten bakgoot.

Ontlastingsbanden; strek in trapeziumvorm en een segmentboog boven de rollagen. Foto2013.

Rondom een ongeschilderd trasraam met op het maaiveld metselwerk in liggend kopverband, daarboven in halfsteensverband en afsluitend in staand kopverband.

Elke woning is onderkelderd (kruipkelders) en heeft in de plint aan de voor- en achterkant twee gemetselde ventilatieopeningen.

De entrees zijn bereikbaar door middel van een één of twee treden tellende hardstenen trap. Een aantal hebben vervangende betonnen traptreden.

De kozijnen, vensters en deuren zijn van hout. De huidige grote vensters met dubbele beglazing in de voorgevel waren oorspronkelijk schuiframen met een acht-ruits roedenverdeling.

De vensters hebben natuurstenen lekdorpels. De voordeuren zijn voorzien van inkijkwerend glas met bovenlichten en natuurstenen onderdorpels.

Zijgevels:

De westwaards gerichte zijgevels van huisnummer 8, 42, 45 en 51 zijn geheel of gedeeltelijk bepleisterd (betreft waarschijnlijk oorspronkelijk pleisterwerk.) Een deel van de vensters zijn rond 1976 geblindeerd, in verband met het realiseren van badkamers op de kapverdieping.

De Zuiderkerkstraat vóór 1920. Bemerkt de gepleisterde zijmuur van huisnummer 8. Rechts boven is één van de oorspronkelijke vijf gevelmakelaars van de zijkant net zichtbaar. Beeldbank Zaanstad

Achterkant: aan de achterzijde van ieder blok, waar zich kleine achtertuinen bevinden, zijn rond 1950 naar ontwerp van architect D.J. Waagmeester, vrijstaande donkerrood stenen enkele en dubbele schuurtjes gebouwd, ter vervanging van de oorspronkelijke houten schuren. Het dak wordt doorsneden door gemetselde schoorstenen en eenvoudige in 1976 geplaatste aanéén gebouwde groen-geschilderde dakkapellen met plaathouten beklede wangen, plat dak en een eenvoudige lijst.

Huisnummer 30 t/m 38. Ca. 1965.

Privéfoto bewoonster

Omschrijving bijzonderheden 1e Serie:

De met de nokrichting evenwijdig aan de Zuiderkerkstraat gelegen blokken van arbeiderswoningen zijn onderverdeeld in drie verschillende ontwerpen, hieronder weergegeven als blok A, B en C. Binnen deze typologie bestaat er speelse variatie binnen het ensemble van de verschillende woonblokken.

A: Blok van vijf woningen, huisnummers 37 t/m 45 (oneven), gelegen tegenover het plantsoen en iets naar achteren ten opzichte van de rooilijn geplaatst (inverdan), waardoor deze rij woningen een bijzondere positie inneemt in de straat en de verbondenheid met de drie woonblokken rond het plantsoen versterkt wordt.

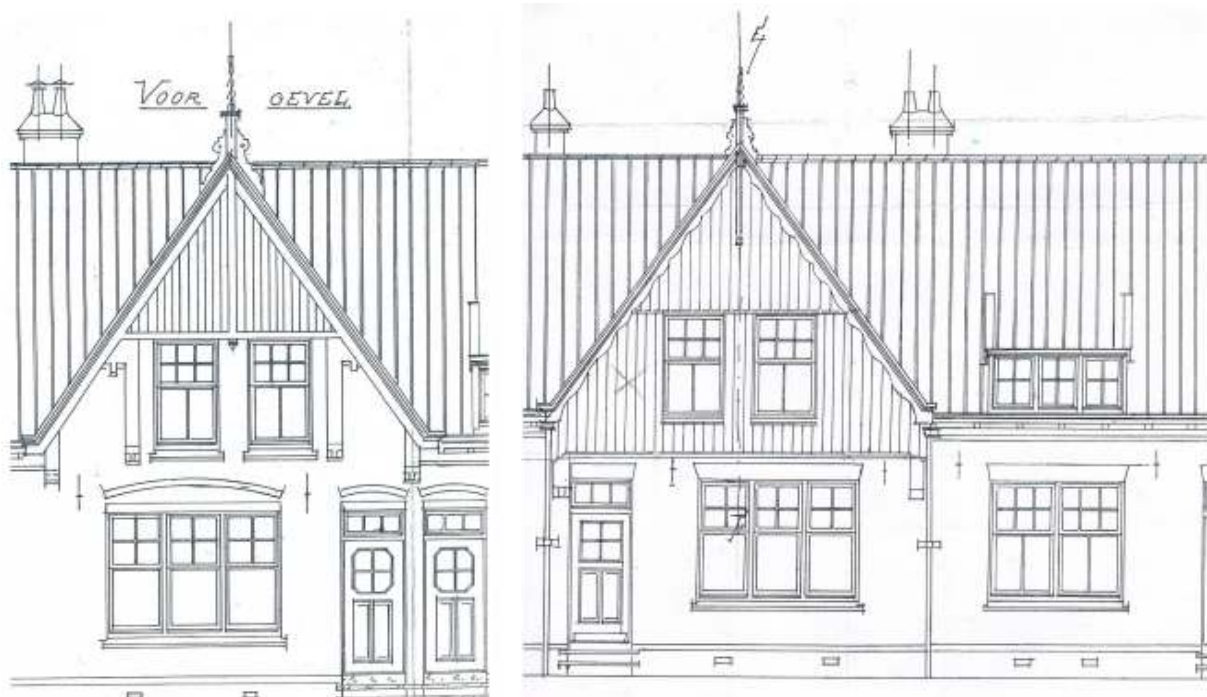
Voor- en achtergevels van 1^e serie.

Foto's september 2013

De voorgevel of noordgevel is een symmetrisch opgezette langsgewel die bijna geheel gespiegeld is ten opzichte van een middenas in de vorm van een top-puntgevel onder een pannen zadeldak. Tegen de rand van de donkergroene houten bovenhelft, bevinden zich op de kapverdieping twee ramen, gescheiden door een tweesteens brede penant en aan weerszijde een vertikaal, (30 lagen lange en één steen breed) gemetseld, uitkragend ornament.

De beneden verdieping heeft een brede, driedelige raampartij met rechts daarvan de voordeur.

Detail van bouwtekening van Gerrit van der Koogh uit 1912, de 1e serie, huisnummer 41 en 49.

Details van siermetselwerk van de gevels van de 1e serie.

Foto september 2013.

De twee woningen daarnaast hebben een tweedelige raampartij, terwijl de hoekwoningen twee enkele ramen hebben met daar tussen een 2,5 steens brede muurdam.

Aan weerszijde van de middelste puntgevel bevinden zich in het dakschild direct boven de kroonlijst twee tweeruits dakkapellen onder een pannen lessenaardak. Daarnaast een gemetselde dakkapel met boven een houten puntgevel en twee vensters.

B: Twee blokken van elk drie woningen, (huisnummers 31,33, 35 en 47, 49, 51), naast Blok A, gescheiden door een smal looppad. De gevel wordt gedomineerd door een in het midden gesitueerde overkragende groene houten puntgevel met geschulpte windveren. Boven de twee vensters steken de houten delen nog iets meer naar voren dan daaronder. De houten gevelbekleding wordt niet door de kroonlijst begrensd, maar reikt over de rollagen van de voordeur links en het driedelig venster heen. Aan weerszijde van de decoratief gezaagde onderste hoeken van de houten gevel is er een gemetseld risalerend ornament met, als detail, geslepen baksteen. Links en rechts van de middelste puntgevel bevinden zich in het dakschild direct boven de kroonlijst twee drieruits dakkapellen onder een pannen lessenaardak. De voordeur van de vier hoekwoningen bevindt zich naast de hoek en de vensters zijn tweedelig.

C: Twee blokken van twee woningen, (huisnummers 6, 8 en 40, 42), schuin tegenover Blok B, op de even zuidwaards gerichte kant van de Zuiderkerkstraat. Net als bij Blok A betreft het een symmetrisch opgezette voorgevel die gespiegeld is ten opzichte van een middenas, hier een gemetselde dakkapel met aan de bovenkant een houten puntgevel onder een pannen zadeldak en in het midden twee vensters.

De venster- en deuropeningen van Blok A en C van de 1^e serie worden afgesloten door strekken dan wel segmentbogen terwijl Blok B van de 1^e serie voorzien is van hoog gemetseld strekken in de vorm van een trapezium.

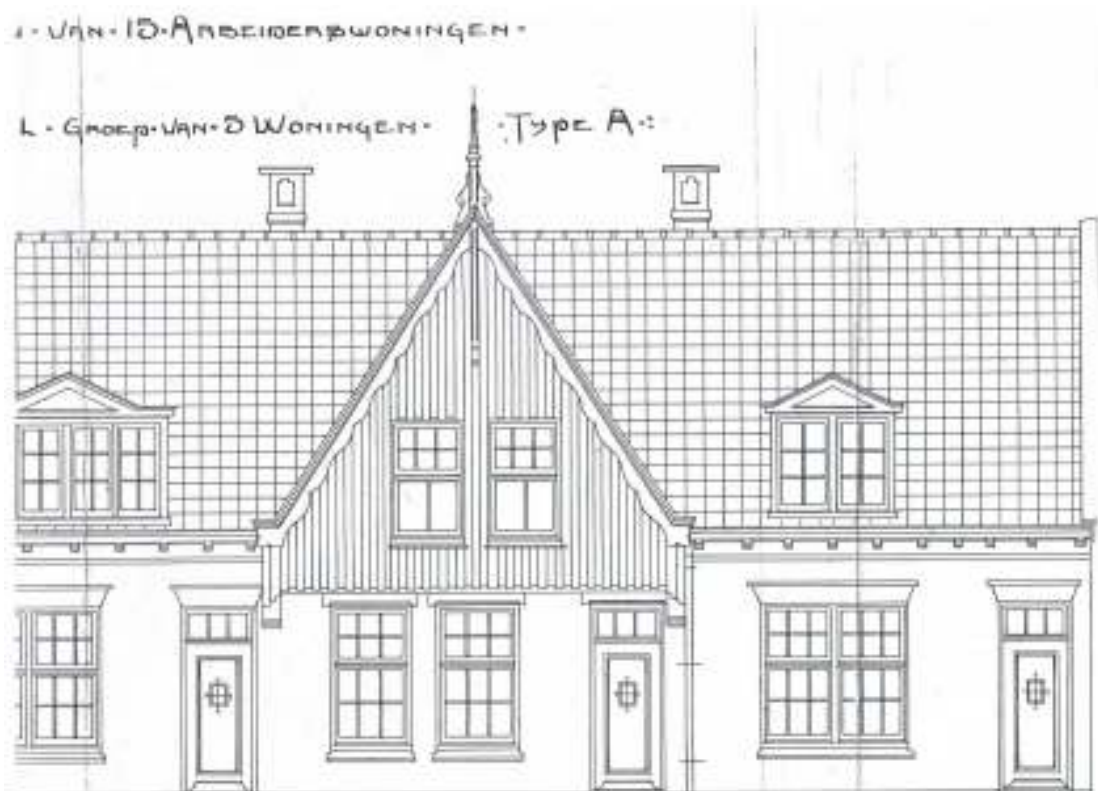
Omschrijving bijzonderheden 2^e Serie:

De 15 woningen uit 1914 vormen in drie blokken van vijf een U, die open is aan de straat kant. Het noordelijke blok en de zijblokken worden van elkaar verscheiden door smalle looppadjes.

De voorgevel van het noordelijk gelegen, middelste blok (huisnummers 20, 22, 24, 26, 28) zuidelijk gericht, tegenover het plantsoen. Foto september 2013

De voorgevel is een symmetrisch opgezette langsgevel die geheel gespiegeld is ten opzichte van een middenas in de vorm van een tweeruits dakkapel met een driehoekig fronton in een smalle, geprofileerde omlijsting, onder een met zink bekleed zadeldak met houten wangen.

Detail van G. v.d.Koogh's Bouwtekening van de 2^e serie, hier huisnummers 20, 22 en 24.

Links en rechts daarvan bevindt zich een topgevel onder een pannen zadeldak. Ter hoogte van de kapverdieping zijn twee vensters met openslaande ramen en een bovenraam, met daar tussen een houten penant en daar onder houten lekdorpels. Ten opzichte van de uitkragende houten gevel zijn de vensters 15-20 cm. dieper in de gevel gelegen en de onderkant ervan ligt lager dan de kroonlijst. De verticale rabat gevel wordt niet door de kroonlijst begrensd, maar reikt over de rollagen van de voordeur en de vensters op de benedenverdiepingen heen.

Aan weerszijde van de decoratief gezaagde onderste hoeken van de houten gevel is er een gemetseld risalerend ornament met, als detail, geslepen baksteen. Deze ornamenten zijn in uitdrukking vergelijkbaar maar niet identiek met de ornamenten van de 1^e Serie, Blok B.

Detail: Bakstenen ornamenten onder houten topgevels van 2^e serie, huisnummer 22 en 28. Foto sep. 2013

In het dakschild van de hoekwoningen is er direct boven de kroonlijst een tweeruits dakkapel met een driehoekig fronton in een smalle, geprofileerde omlijsting, onder een met zink bekleed zadeldak met houten wangen. Op de benedenverdieping een dubbele raam met bovenlichten. De voordeur is naast de hoek gelegen.

Alle venster- en deuropeningen van de 2^e serie worden afgesloten door een hoog gemetseld strek in de vorm van een trapezium.

Detail topgevel 1^e serie huisnummers 33, 41 en 49 met overblijfselen van de gevelmakelaars.

Detail topgevel 2^e serie huisnummers 28 en 22 met windveren en overblijfselen van gevelmakelaars.

Geschiedenis: *door* wie en *voor* wie werd er gebouwd ?

Het navolgende biedt met name iets meer inzicht in de identiteit, de kwaliteiten en waarden van het twintigste-eeuwse volkshuisvestelijke erfgoed. De geschiedenis en waardering van dit belangrijk erfgoed is tot op heden enigszins onderbelicht gebleven en krijgt nu hopelijk alsnog de aandacht die het verdient.

De volkshuisvesting begint in Nederland in de tweede helft van de negentiende eeuw. Door de industriële revolutie trekken velen van het platteland naar de steden en dorpen om werk te zoeken. Zo ook in de industriële Zaanstreek. Een typisch Zaanse oplossing voor de toenemende woningnood was het verbouwen van oude molenschuren, waarin wanden getimmerd werden zodat in één schuur vier tot vijf gezinnen konden wonen. De streek telde ook vele houten krotwoningen. De woonomstandigheden van de arbeiders waren over het algemeen slecht. Rond 1870 kwam de socialistische beweging op en werden vakbonden opgericht, die van de miserabele woonomstandigheden een punt maakten. De aandacht voor de slechte kwaliteit van de houten arbeiderswoningen leidde in 1877 in Koog aan de Zaan tot een door de gemeente uitgevaardigd verbod op het bouwen van houten huizen. Al eerder, in 1861 werd er in Koog aan de Zaan de 'Maatschappij tot verbetering van de Huisvesting van der minder geboede volksklasse' opgericht, die echter zo goed als geen resultaten boekte. De woningnood verergerde en ziekten als pokken, cholera en vooral malaria eisten vele levens. Naar schatting was de helft van de bewoners in de arbeiderswijken met malaria besmet. De kindersterfte was hoog, soms zelfs 30%. Fabrikanten en welgestelde burgers werden zich hiervan bewust en ondernamen uit filantropische en economische motieven initiatieven om de huisvesting te verbeteren.

In 1890 liet de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen een onderzoek uitvoeren: 'De Arbeiderswoningen in Nederland,' waarover ze een rapport uitgaven. In 1896 publiceerde ze een vervolgrapport, 'Het vraagstuk der volkshuisvesting'. Hierin werd geconcludeerd, dat om de problemen met de volkshuisvesting op te lossen er afbraak van erg slechte woningen en herbouw en nieuwbouw in oude buurten en staduitbreiding gebieden moest plaatsvinden. Ook werd er onder andere voorgesteld om een wet te maken waarin de verantwoordelijkheid voor de volkshuisvesting bij het lokale bestuur kwam te liggen. De gemeenten moesten een bouwverordening opstellen en ervoor zorgen dat onbewoonverklarde woningen en wijken saneerd werden. De rijksoverheid moest goedkope leningen of garanties geven voor de volkswoningbouw. Onder druk van de sociale beweging ontstond er een uitgebreide maatschappelijke discussie. Het kabinet baseerde de Woningwet van 1901 vrijwel geheel op de ideeën uit het bovengenoemde rapport.

Woningwet

Actieve bemoeienis van de overheid kreeg pas vorm na de invoering van deze Woningwet. Belangrijk in deze was de mogelijkheid om van overheidswege leningen en bijdragen te verstrekken voor de bouw van woningen. De rijksbijdrage bedroeg 50% terwijl de gemeenten de overige 50% geacht werden bij te dragen. De bouw en het beheer werd verzorgd door o.a. verenigingen, die op grond van de woningwet als officiële toegelaten instelling te boek werden gesteld. Soms betrof het al bestaande particuliere instellingen die al eerder met sociaal oogmerk hadden gebouwd maar nog vaker nieuw opgerichte woningbouwverenigingen, zoals 'De Woning'

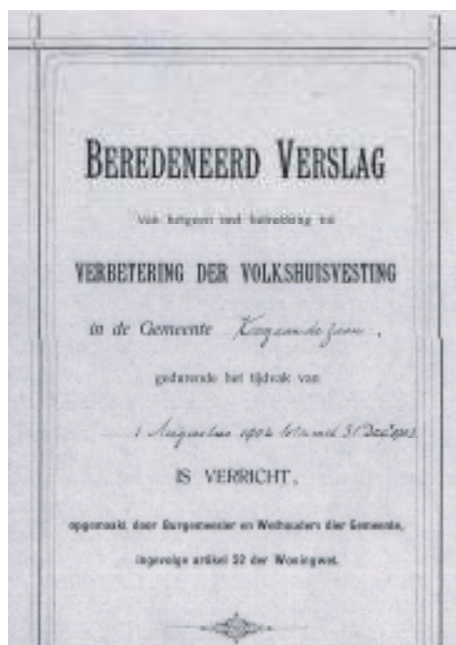
De oprichting van woningbouwvereniging 'De Woning' was een initiatief van de toenmalige burgermeester van gemeente Koog aan de Zaan, dhr. Maarschalk. Hij had een aantal vooraanstaande Koogers, o.a. de heren T. Duijvis Egzn., E. Honig en W. Meyling uitgenodigd om een woningbouwvereniging op te richten.

Het is waarschijnlijk dat bij de stichting van deze woningbouwvereniging, behalve praktische en economische, ook sociale redenen een rol hebben gespeeld. Zo werd er bijvoorbeeld bij machinefabriek P.M. Duijvis, jaren voor het wettelijk voorgeschreven werd, de vrije zaterdag ingevoerd.

Wat vermoedelijk ook mee heeft gespeeld is het feit dat B&W van gemeente Koog aan de Zaan m.i.v. 1 augustus 1902 jaarlijks een 'Beredeneerd Verslag van hetgeen met betrekking tot verbetering der Volkshuisvesting' (..) ingevolge artikel 52 der Woningwet' moest opmaken. Hier moest ingevuld worden welke stappen men ondernomen had om de woningwet na te komen, zoals aanschrijvingen tot verbeteringen van woningen, ontruiming, onbewoonbaarverklaringen, afbraak, onteigening en uitbreiding van de bebouwde kom.

Tot de oprichting van woningbouwvereniging 'De Woning' in 1910, was in 1905 de enige concrete stap die B&W kon rapporteren de volgende: *'Het systematisch woningonderzoek werd ten einde gebracht en de ingevulde vragenlijsten betreffende de onderzochte woningen aan de Gezondheids Commissie te Purmerend ingezonden. Van de verschillende rapporten zal door de Commissie een verzamelstaat worden opgemaakt en aan het Gemeentebestuur gezonden en een lijst der woningen waarop wegens grote gebreken de aandacht gevestigd zal worden'.*

Eind 1906 was men niet veel verder en kon men alleen (nogmaals) melden dat *'Het systematisch woningonderzoek werd in den loop van 1906 ten einde gebracht en de ingevulde vragenlijsten betreffende de onderzochte woningen aan de Gezondheids Commissie te Purmerend ingezonden.'*

HOOFDSTUK I.

Voorschriften betreffende aan de woningen te stellen eischen.

1. Voorschriften door den Gemeenteraad vastgesteld betreffende de eischen, waaraan moet worden voldaan bij het BOUWEN VAN WONINGEN.

Over het tijdvak, waaraan het verslag moet worden uitgebracht, 1 Aug. 1902 - 31 Dec. 1903, zijn, met betrekking tot de verbetering der volkshuisvesting, door den Raad geen nieuwe voorschriften vastgesteld. De ingevolge de bepalingen der Woningwet over de few nieuwe bouw. en woning overdenking voor deze gemeente is nog in behandeling en later binnen korten tijd definitief worden vastgesteld.

Het eerste 'Beredeneerd Verslag, 1 Augustus 1902 t/m 31 Dec. 1903. Gem. archief Zaanstad

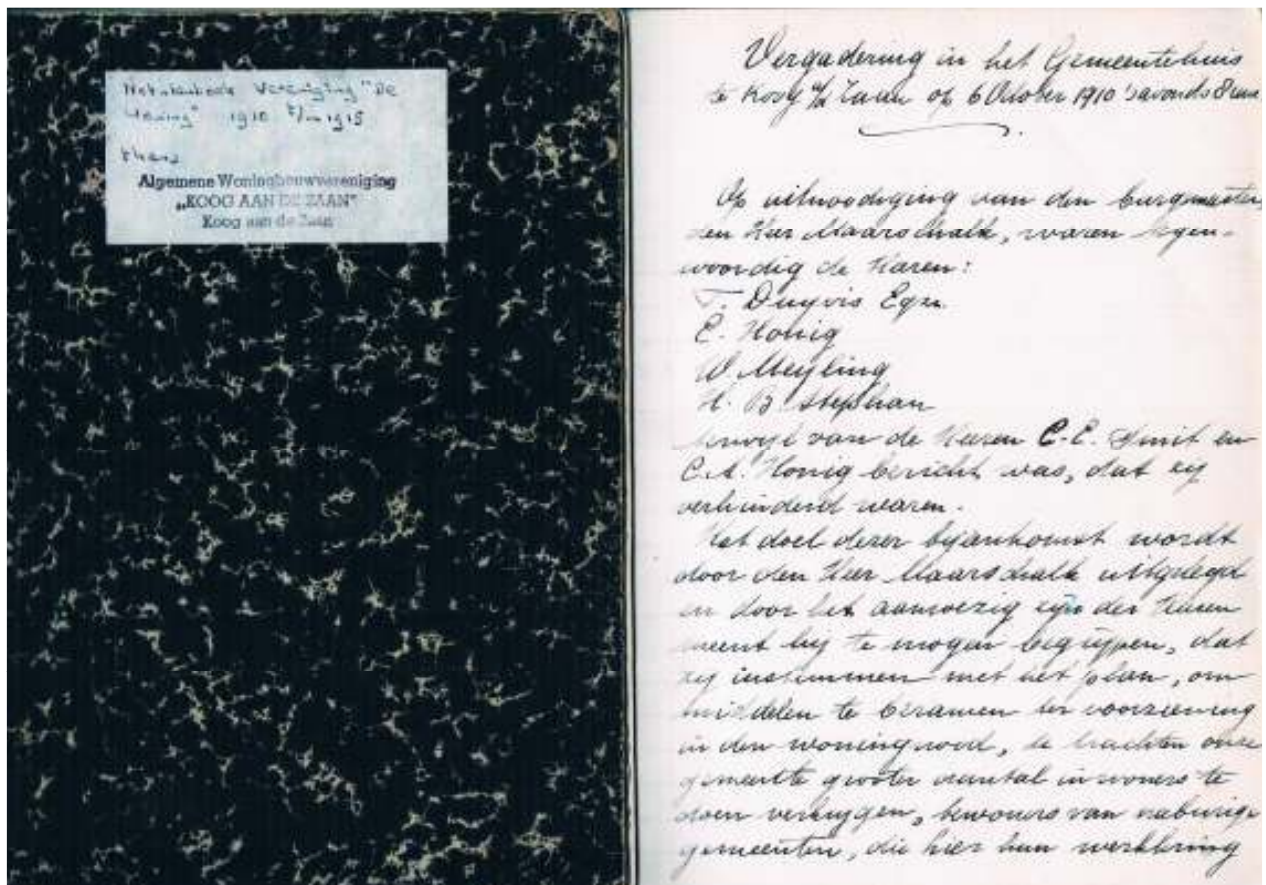
Het was waarschijnlijk met enig opluchting dat de B&W eindelijk eind 1910 kon rapporteren dat: *'Opgericht werd een vereeniging, genaamd „De Woning” welke ten doel heeft het verbeteren der Volkshuisvesting door het stichten van een aantal goede arbeiderswoningen, waaraan in deze Gemeente grote behoefte bestaat'.*

Eind 1911 luidde het: 'De alhier gevestigde Vereeniging „de Woning” stelt zich ten doel binnen zeer korten tijd over te gaan tot de stichting van een aantal goede Arbeiderswoningen, waaraan in deze Gemeente groote behoefte bestaat’.

In het verslag van het jaar 1912: 'De alhier gevestigde Vereeniging „De Woning” ging over tot den aankoop en de vorming van bouwterrein en den bouw van een 25-tal goede arbeiderswoningen, waaraan in deze gemeente groote behoefte bestaat’.

En eindelijk, eind 1913, twaalf jaar na de invoering van de woningwet, werd vermeld: 'De door de alhier gevestigde Vereeniging „De Woning” gebouwde 25 arbeiderswoningen kwamen in 1913 gereed.’

Burgemeester Maarschalk was waarschijnlijk opgelucht. Dat de oprichting van de eerste actieve woningbouwvereniging in Koog aan de Zaan zijn initiatief was werd in de 'Beredeneerd Verslag' niet vermeld. Dat is te lezen in het notulenboek uit 1910 t/m 1915 van 'De Woning'. Dat het verkrijgen van het benodigde kapitaal moeilijk ging werd ook daarin toegelicht.

Het notulenboek van de Vereeniging „De Woning”, 1910 t/m 1915.

Archief Parteon

Hieronder volgt een aantal citaten uit deze notulenboek.

Het doel van de op te richten woningbouwvereniging werd in de notulen van 06 oktober 1910 door dhr Maarschalk uitgelegd als volgt: "om middelen te beramen ter voorziening in den woningnood, te trachten onze gemeente groter aantal inwoners te doen verkrijgen, bewoners van naburige gemeenten, die hier hun werkkring hebben, door het stichten van goede en billijke woningen de gelegenheid te geven, naar hier te verhuizen."

Er werd vervolgens "een schrijven gericht (..) aan de diverse Koogse firma's te weten: firma's C, Honig, Kamphuis, de Vlyt, Francken & Co., C. Smit Gz., de Bijenkorf, P.M. Duyvis & Co., K. Honig & Zn., E.N. Smit, E.G. Duyvis, Celluloid fabriek, P. van Wort, J.J. Duyvis, Klinkenberg, Gebr. Dekkers, J. Huisman, D. Bakker, P.J. Out en P. Out ten einde gegevens te verzamelen omtrent het aantal hoofden van gezinnen welke hier werken, doch buitende gemeente wonen."

Notulen 26.11.1910: "Deze heeren vormen het bestuur van de Vereeniging „De Woning”.

Benoemd worden:

tot voorzitter: de Heer E. Honig

tot penningmeester: de Heer F. Duyvis EGzn.

tot secretaris: de heer H.B. Stephan

welke heeren de benoeming aannemen."

Notulen van 13.06.1911: "Tot den aankoop van het perceel genaamd „Het Kerkeland" te Koog a/d Zaan, Kad. sectie C 467, 529 & 523, groot 3 HA, 21 A, 20 cA wordt besloten. Het zal worden betaald 31 December 1911. Het is gelegen aan het einde van de Zuiderkerkstraat en de koopprijs zal bedragen f 15000,--, dus ongeveer f 0,50 per m2."

Het wordt voorgesteld f 15.000,- als stamkapitaal te formeeren. De voorzitter Evert Honig weet raad, het bovengenoemde bedrag tijdelijk te verkrijgen, "ten einde overdracht van den grond spoedig mogelijk te maken". Verder wordt besloten, een bedelbrief aan diverse werkgevers te zenden, "ten einde aandelen groot f 200,-- te plaatsen, ter verkrijging van het stamkapitaal."

Voor het stamkapitaal worden volgende toezeggingen gedaan: E.G. Duyvis (f 3000,--), J.J. Duyvis (f 1000,--), Firma P.M. Duyvis (f 1000,--), Bijenkorf (f 1000,--), F. Duyvis EGzn. (f 400,--), C.A. Honig en dhr J. Honig (samen f 1000,--).

"In de vergadering verschijnt, op verzoek van het bestuur, de Heer G. van der Koogh (architect) te Zaandam. In overleg (..) wordt hem opgedragen, een plan van kosten te maken van 't bouwen, de bestrating, rioleering, ophooging etc., ten einde te weten welke de huurprijs zal zijn. Zoo mogelijk moet deze f 2,50 per week niet boven gaan".

Notulen 14.03.1912: "De Gemeenteraad besluit dat de Vereeniging f 55.500,-- wordt toegekend onder dezelfde voorwaarden als die van het Rijk."

Voorzitter Evert Honig (geb. 1879- overl. 1922) & G. Duyvis, 1919. Beeldbank Zaanstad.

Notulen van een algemene ledenvergadering 09.09.1912:

“Daar de prijzen der bouwmaterialen zéér gestegen zijn, blijkt het, dat de bouwkosten der woningen de begroting met f 4500,- overscheijden. Deze f 4500,- blijkt de Nutsspaarbank als hypotheek, tegen een schappelijke rente, te willen verschaffen.”

Notulen 23.12.1912: *“Het tweede punt van bespreking is de bouw eener tweede serie woningen. Aangezien de eerste serie verhuurd is en verscheiden aspirant-leden reeds teleurgesteld moesten worden, meent het bestuur, dat eene tweede aanvraag om Rijksvoorschot allerzins gewettigd is. Besloten wordt, voorschot voor 15 woningen aan te vragen. De Heer van der Koogh wordt opgedragen, de voorloopige maatregelen hiervoor te treffen. Uit de begroting blijkt, dat een huurprijs van f 2,50 per week slechts dán aangehouden kan worden, wanneer het stamkapitaal voorloopig geen rente geniet. De geldschieters zullen hieromtrent gepolst worden.”*

Ledenvergadering 14.04.1913: *“De huur wordt vervolgens weer op f 2,50 per week vastgesteld. De voorzitter leest vervolgens de namen van de aspirantleden op. Aangezien één aspirant-lid onbekend blijkt te zijn, zal naar hem geïnformeerd worden. (..) De Heer Sibie vraagt of de huur op 1 Mei ingaat. De Voorzitter: Ja, het staat in het reglement. De Zaterdag wordt als betaaldag vastgesteld.”*

Op 1 Mei, (sinds 1890 de internationale Dag van de Arbeid), 1913 worden de eerste stenen arbeiderswoningen in Koog aan de Zaan in gebruik genomen.

18.08.1913: *“De Voorzitter zegt, dat het bestuur niet voldoende tevreden is over het optreden van den Heer van der Koogh, om zich verantwoord te gevoelen, hem als architect te handhaven. Er wordt besloten, den Heer Leguit te Alkmaar te raadplegen of deze genegen is, den bouw der nieuwe serie woningen te leiden.”*

Op 18 dec. 1913 werd de bouwvergunning voor de 2^e serie verleend. De eerste ‘Vergunning tot Bewoning’ gold huisnummer 10, die m.i.v. 30 mei 1914 in gebruik genomen mocht worden. Kort daarna, op een vergadering van 21 juli 1914 werden er plannen gemaakt voor een 3^e serie: *“Vervolgens worden de ontwerpplannen besproken voor den bouw van eene serie van 40 woningen, waarbij blijkt dat deze waarschijnlijk á f 2,60 per week verhuurd kunnen worden. De Commessaris, de Heer E.G. Duyvis, hecht er zijn goedkeuring aan, dat het Bestuur verder de noodige stappen neemt om tot uitvoering van het plan te geraken”.*

Wegens de Eerste Wereldoorlog van 1914-1918 werden deze plannen niet uitgevoerd. Pas op 28 januari 1919 werd een bouwvergunning verleend voor het bouwen van de 3e serie, die uiteindelijk niet 40 maar slechts 17 woningen betrof, op de Zuiderkerkstraat 53, 55, 57 en de Kruisstraat 8 t/m 23 en 6 t/m 16 .

De bouw verliep vlot en de eerste vergunning tot bewoning werd op 20 april 1919 afgegeven.

‘De Woning’ bouwde daarna nog minstens 114 sociale huurwoningen tot de opheffing in 1970, toen er een samenvoeging met de ‘Coöperatieve Vereniging voor Volkshuisvesting’ plaatsvond waardoor de ‘Algemene Woningbouwvereniging Koog a/d Zaan’ ontstond. Deze fuseerde in 1991 met ‘Woningbouwvereniging Zaanstreek’ en werd de ‘Algemene Woningbouwvereniging Zaanstad.’ Meer fusies volgden o.a. in 2004 tussen Saenwonen en De Woonmij Zaanstad die verder gingen onder de naam Parteon. Woningcorporatie Parteon is de eigenaar van ruim 18.000 woningen in Zaanstad, waaronder de 30 arbeiderswoningen aan de Zuiderkerkstraat.

De eerste bewoners van de 'Verlengde Zuiderkerkstraat'.

Bewoners/kinderen van de Zuiderkerkstraat op het hofje, (mannen op het werk?) Ca.1915.

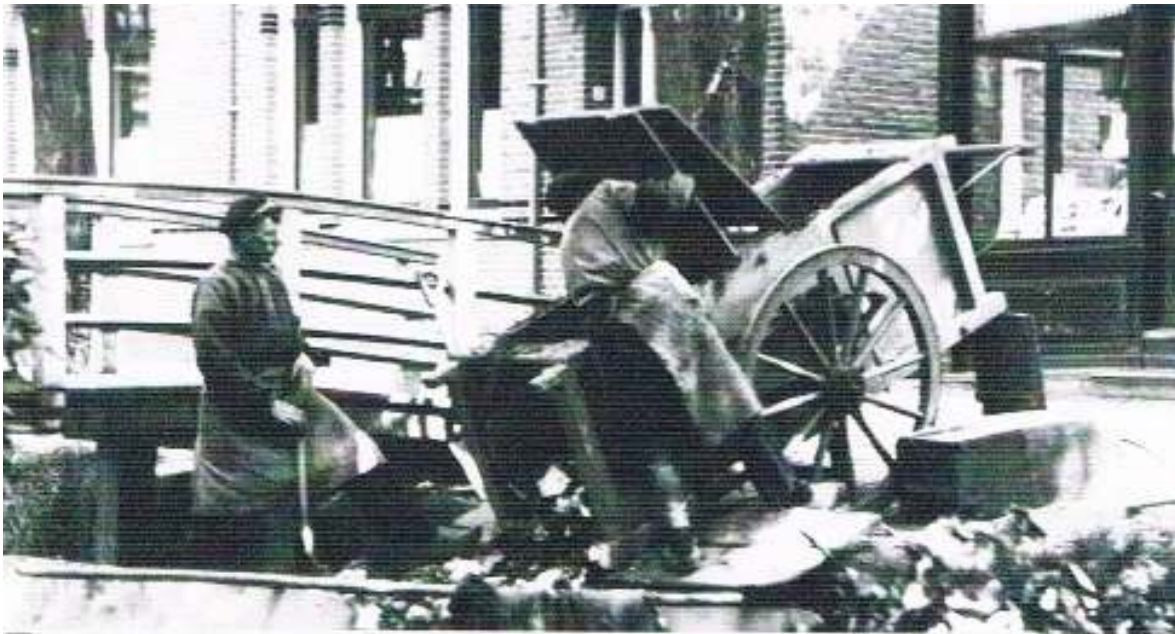
Hoofdbewoners van de Verlengde Zuiderkerkstraat Koog aan de Zaan, vanaf 1913/1914.

- 1, Klaas Roenz, (**olizslager**) (m/ vrouw, 5 kinderen, 1 pleegkind en zwager !)
- 2, Nicolaas Wijbenga, (**werkman**) 1e bew.,
- 3, Dirk Sibie, (**timmerman**). E/v Grijtje Boot, docht. Elisabeth (6/1 '14), zoon Teunis (28/2 '19)

In het midden timmerman Barend Sibie, bewoner Zuiderkerkstraat nr. 3, met links van hem het jongentje Dirk Sibie jr..Achter ze, tussenin, staat Dirk Sibie. De wegsloot aan de Hogestraat van Koog a/d Zaan werd gedemt en een riolering aangelegd. Omstreeks 1916. BeeldBank Zaanstad

- 5, Hermanus Hoorn, (cacaobewerker) 5, Aldert ten-Weldz, (timmerman),
 7, Dirk Brezuwer, (suikerbewerker)
 9, Hermanus Wegner, (schepstimmerman). Zonen (smit). (verhuist wez 24/2 '19)
 9, Wijnand Frederik Nijkamp, (kistenmaker)
 11, Cornelis Simon Kruijt, (eerst broodventer, dan bakkersknocht)
 15, Daniel Lefferman (bankwerker)
 15, Meindert Wacht, (bankwerker), 1e bew. (Verhuist later -> Anjelierstr. 7).
 17, Pieter Schilp, (eerst smit, magazijnmeester dan lichtdrukker), 4 zonen (allen fabriksarb.)
 21, Klaas Woudt, (machinist)
 23, Jacob van Nek (fabriksarbeider) 23, Jan Lagrand (bankwerker)
 23, Tjakko Eltjo, (ketelmaker) -tot 5/7 1920-
 25, Pieter Bakker, (arbeiderlos)
 27, Willem Woudt, (?), (m/ 2e vrouw en 9 kinderen)
 29, Pieter Stroo, (eerst zegelplakker & olieslager, dan loswerker). 30/3'17: bror erbij(fabr.arb)
 31, Klaas Adriaan van Hoorn, (kuiser)
 31, Tzurnis Boot, (machinist)
 33, Adrianus S. Schippers, (machinist), 1e ? (mxi '10 Machinistenstr., vertrek. juli '21 ->Z'dam)
 35, Klaas Neus (schilder)
 38, Gerardus Moester (fabriksarbeider)
 39, Klaas Bakker, (gemeente werkmán) - zie hieronder ! -

Links, in de vuilnisschuit, gemeentewerkman Klaas Bakker, bewoner Zuiderkerkstr. 39.
 Bij de inmiddels gedempte wegsloot van de Hoogstr. 32-34, Koog a/d Zaan, ca. 1910. BeeldBank Zaanstad.

- 41, Johannes Keszelaar, (timmerman)

ZUIDERKERK LAAN

- 15, Simon Cornelis Kruijt (bakkersknocht)
 16, Johan Engelbert Kunne, (celluloidbewerker)
 18, Wijbrand Hoek, (gemeente werkmán)
 28, Albert Gruijs, (?)
 30, Gerrit Honig, (bakker)
 32, J. Mulder (olieslager), zonen: olieslag.,houtwerk., papiersnijder,dochter:werkster,naaister.
 33, Arie Boon, (agent van politie)
 36, Cornelis Bergman, (cacaobewerker)

De Zuiderkerkstraat rond 1957. Spelende kinderen, fietsen, geen auto's. (Privéfoto's oudbewoners)

Waardering

Het hofje van de Zuiderkerkstraat 6 t/m 51 was de allereerste bebouwing ten westen van de Kogerkerk, op het toenmalige weiland 'Kerkeland', dat in 1911 door Woningbouwvereniging "De Woning" (opgericht in 1910) aangekocht werd, om gefaseerd volkshuisvesting te bouwen, voor arbeiders van de bedrijven in de dorp, zoals Honig, stijfselfabriek de Bijenkorf, de olie- en de machinefabriek Duyvis, e.a..

Door een aandeel van f. 25,- te kopen werden de arbeiders (stijfselfabrikanten, olieslagers, cacaobewerkers e.t.c.) leden van woningbouwvereniging "De Woning" en kwamen ze in aanmerking voor een huurwoning. Ze hadden invloed en kiesrecht op de ledenvergaderingen en ze vormden vanaf 1919 het bestuur van 'De Woning', waarvan de eerste voorzitter, mede-oprichter en geldschieter, de bekende Koogse fabrikant Evert Honig was.

Het waren tevens de eerste bakstenen arbeiderswoningen én het eerste U-vormige hofje in Koog a/d Zaan, waardoor het grondplan zeer uitzonderingsgewijs van het traditionele padenpatroon afweek.

De kwaliteit van deze eerste generatie stenen arbeiderswoningen was bijzonder, met onder andere keuken- en buitenkranen aangesloten op de 'drukwaterleiding' en met (munt)gas om te koken en stoken. Er werd zelfs kabels voor de elektrische straatverlichting aangelegd.

De Zuiderkerkstraat gezien in oostelijke richting, 1962.

Beeldbank Zaanstad

De kleine eengezins arbeiderswoningen zijn allen opgetrokken uit bakstenen en voorzien van een rood pannendak en vormen wat schaal en materiaal gebruik een sterke visuele eenheid. Met beperkte middelen, maar ook met grote zorgvuldigheid, werd in de detaillering een verwijzing gemaakt naar ondermeer de Zaanse Houtbouw.

Het gehele ensemble van de acht woonblokken met arbeiderswoningen uit 1913-1914 rond het hofje aan de Zuiderkerkstraat te Koog aan de Zaan, bezit een hoge **cultuurhistorische waarde** vanwege de betekenis in de sociaal-economische ontwikkeling van met name het dorp Koog aan de Zaan, maar ook de Zaanstreek. Het hofje is grotendeels gaaf bewaard gebleven en een fraai voorbeeld van de ontwikkeling van de sociale woningbouw in Nederland, kort na de woningwet van 1901.

Het gehele ensemble bezit **historisch-stedenbouwkundige waarde**, wegens de herinnering aan de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied, waar de uitbreiding van de bebouwde kom en het aanleggen van nieuwe straten voor het eerst met een woningbouwvereniging als opdrachtgever plaatsvond en waar men voor het eerst afweek van het traditionele stratenpatroon met bebouwing langs dijken en paden.

Door de U-vormige bebouwing rond het rechthoekige plantsoen, met daar tegenover een langrechte blok met een iets naar achter springende voorgevellijn, neemt het bovendien een **beeldbepalende** positie in aan de Zuiderkerkstraat, die door de interne samenhang van het ensemble een besloten karakter krijgt.

Het complex heeft **architectuurhistorische waarde** vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp en de verzorgde uitwerking van de decoratieve elementen. Het is bovendien een mooi voorbeeld van het werk van de toenmalige stadsarchitect van Zaandam, Gerrit van der Koogh. Hij heeft o.a. de Zaanse kerk (gemeentelijk monument), de karakteristieke dwarsgeplaatste woning op de hoek Rustenburg/Stationsstraat en het voormalige woonhuis (thans Flentrop Orgels) aan de Westzijde 57 te Zaandam ontworpen (gemeentelijk monument).

Gerrit v.d. Koogh 1904. Beeldbank Zaanstad.

Voor de 2^e serie, maakte men gebruik van de aanvullende diensten van de architect P.N. Leguit, die o.a. drie villa's in Emmastr. 3, 6 & 9 te Alkmaar ontwierp, allen rijksmonumenten.

Het hofje met de 30 woningen op de Zuiderkerkstraat is een goed voorbeeld van een in ambachtelijk bouwstijl met traditionele houten sierelementen in Zaanse trant ontworpen bakstenen arbeiderswoningen uit het begin van de 20ste eeuw, waarbij vooral het bijzondere metselwerk en de rabat puntgevels met de decoratief gesneden windveren en (oorspronkelijk) sierlijke gevelmakelaars karakteristiek zijn en tevens vrijwel uniek in de Zaanstreek, waardoor het gehele ensemble bescherming verdient.

Op het oosten gelegen zijgevel, aan het begin van de Zuiderkerkstraat, inmiddels gesloopt. Foto 1979. Beeldbank Zaanstad.

De bebouwing rond en naast het plantsoen is van lokale betekenis vanwege de architecturale en monumentale kwaliteiten om de hieronder beschreven redenen:

Er is een grote overeenkomst tussen de woningen waardoor een waardevolle visuele eenheid bestaat. Alle woningen zijn in dezelfde schaal, met twee woonlagen en een zadeldak, in roodbruine baksteen en met een rood pannendak uitgevoerd.

Binnen deze typologie bestaat er speelse variatie binnen het ensemble van de verschillende woonblokken die een wezenlijk en onlosmakelijk onderdeel van elkaar vormen waardoor ook de **ensemblewaarde** hoog is.

De detaillering van de woningen is met beperkte middelen zeer zorgvuldig uitgevoerd. Er is speels en creatief omgegaan met de beschikbare middelen onder meer in het siermetselwerk en de decoratieve topgevels die naar de traditionele Zaanse houtbouw verwijzen.

Zeldzaamheidswaarde: Van de eerste generatie stenen arbeiderswoningen van vóór de eerste wereldoorlog zijn er in de Zaanstreek weinig bewaard gebleven. Juist de straten waar deze eerste generatie bebouwing niet gefragmenteerd, maar in samenhangende ensembles aanwezig is, zoals in de Zuiderkerkstraat nummer 6 t/m 51, bestaat er door dit hofje te beschermen een unieke kans om een stukje sociaal erfgoed voor het nageslacht te bewaren op een historische plek en in een historische context.

Buurtje.

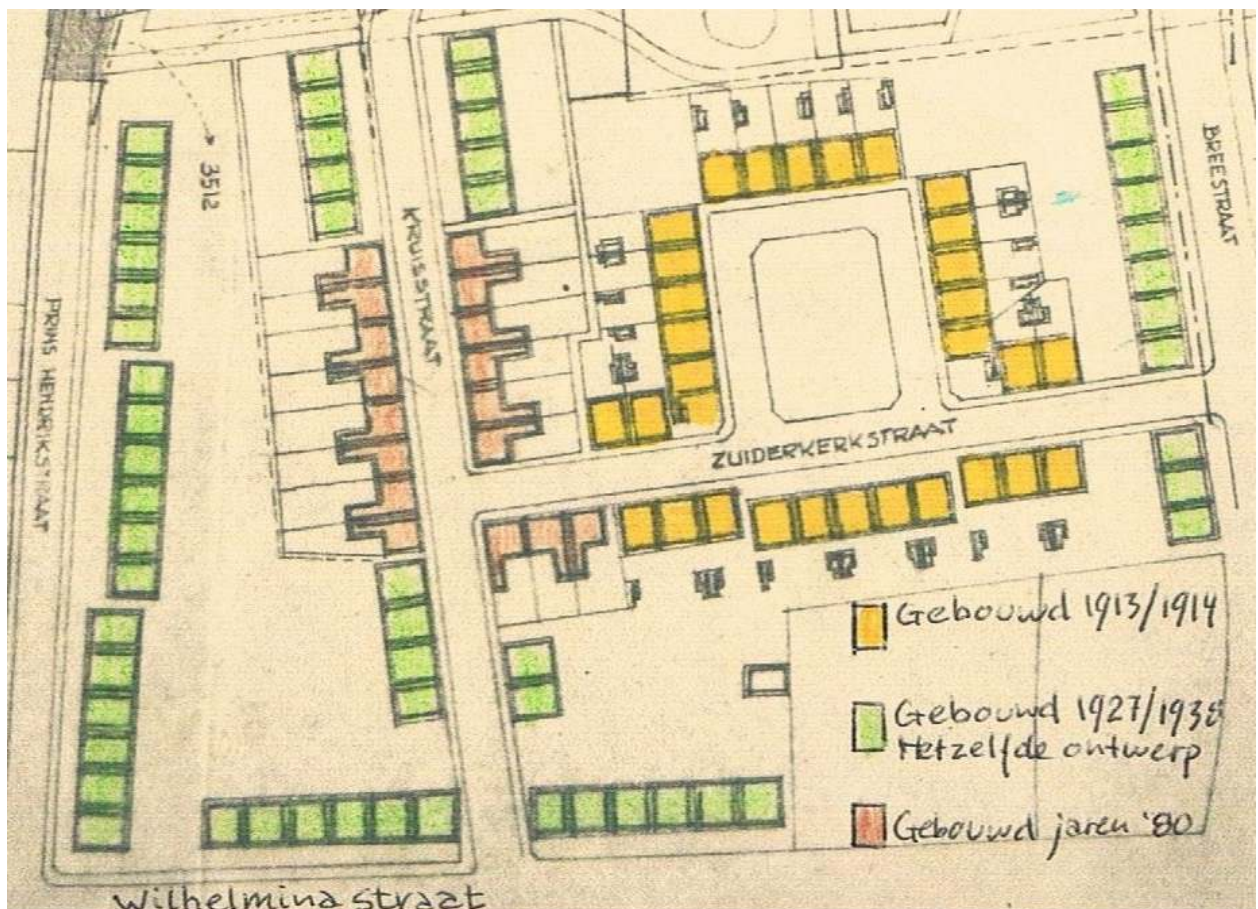
Het buurtje is wellicht van lokale stedenbouwkundige waarde omdat de groei van het gebied in de eerste helft van de twintigste eeuw van het oosten naar het westen hieruit goed is af te lezen.

De diversiteit aan de woningen aan de Zuiderkerkstraat, het oudste deel van het buurtje, en de planmatige ontwikkelde arbeiderswoningen eromheen vertellen de groei-geschiedenis van dit buurtje.

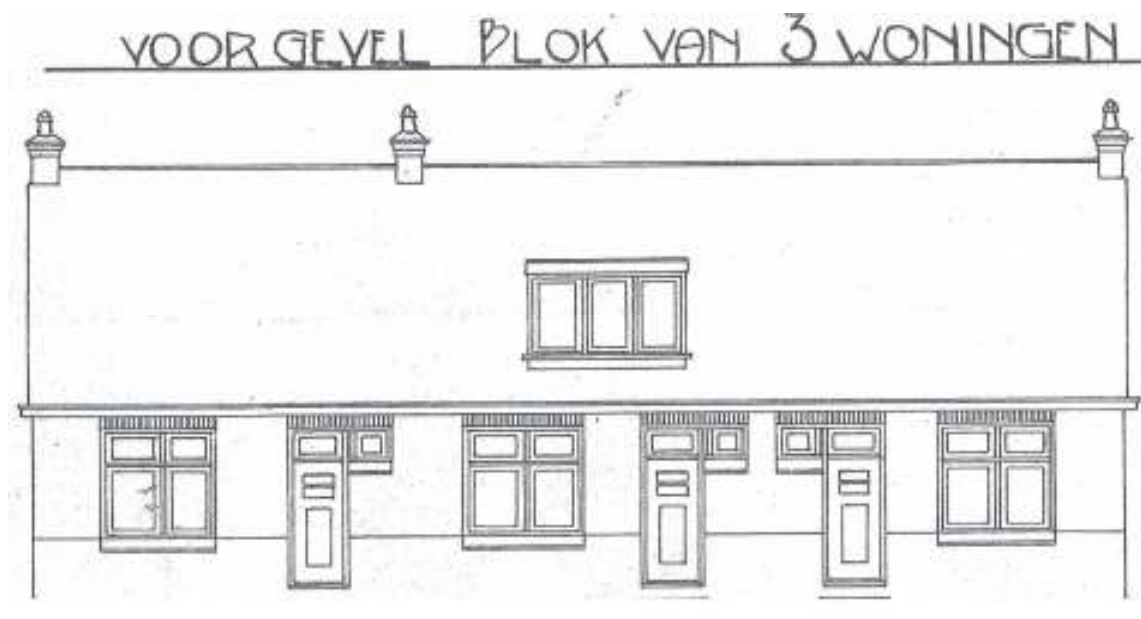
De waarde van het ensemble met de omgeving is eveneens hoog. Qua maatvoering en materiaalgebruik zijn er vele overeenkomsten, vooral met de 57 eromheen liggende arbeiderswoningen van hetzelfde ontwerp, die in opdracht van woningbouwvereniging "De Woning" en de Coöperatieve woningbouwvereniging "Volkshuisvesting" in de periode 1927-1930 verzezen: Breesstraat 111 t/m 131; Kruisstraat 1 t/m 7, 18 t/m 26 & 25 t/m 33; Wilhelminastraat 6 t/m 40.

Het is opmerkelijk dat er gekozen werd voor een voor die tijd moderne stedenbouwkundige opzet met een "gestempelde" herhaling van min of meer identieke bouwblokpatronen.

(De betreffende 57 woningen zijn hieronder op de plattegrond in het groen ingekleurd.)

Geel=1^e serie (1913-'14); Groen= 57 woningen (1927-'30); Bruin=(oorspronkelijk 1919, na sloop ca.1980)

Detail bouwtekening uit 1926 van het ontwerp voor de hierboven genoemde 57 woningen. Gemeentearchief Zaanstad

Breestraat 117 t/m 131. Gebouwd 1927 door 'De Woning'. Foto ca. 1955.

Detail woning Kruisstraat/hoek Wilhelminastraat. Foto oktober 2013.

Wilhelminastraat 30-36. Gebouwd in 1930 door wbv 'Volkshuisvesting'.

Foto oktober 2013

Een kleine uitzondering in de architecturale continuïteit van de buurt vormen de woningen in de Zuiderkerkstraat nr. 53 t/m 57 en Kruisstraat nr.9 t/m 23 en 6 t/m 16, ze stammen dan ook uit het begin van de jaren '80. Door de rode bakstenen en houten topgevel wijken ze niet geheel af.

Zuiderkerkstraat. Links nr. 51 & 49, uit 1913. Rechts nr. 53 en 55 uit ca. 1980. Foto okt. 2013

De ensemblewaarde is wellicht zo groot dat dit buurtje voor de toekomst veilig gesteld zou kunnen worden als een beschermd dorpsgezicht ?

Ter informatie: De 10 woningen uit de 1^e serie op de Zuiderkerkstraat nr. 11 t/m 29, ten oosten van de Breestraat, tegenover het Kerkhof, werden in 1979 gesloopt.

Zuiderkerkstraat 11 t/m 29 met mooie voortuintjes. Rechts met dichtgespijkerde ramen. 1976.

Zuiderkerkstraat 11 t/m 29. Sloop van 10 arbeiderswoningen van de 1^e serie uit 1913, , in 1979

NB:

Woningbouwvereniging "De Woning" liet in 1919 een 3^e serie van 17 arbeiderswoningen bouwen, naar ontwerp van architect Leguit, (twee woningen aan het einde van de Zuiderkerkstraat en 14 woningen op de Kruisstraat). Deze woningen werden in 1979 gesloopt.

Detail van P. Leguits ontwerp voor 17 woningen, de 3e Serie, alle rond 1979 gesloopt. Foto links: Kruisstraat 9-23, kort voor de sloop in 1979

(Té ?) Weinig van de eerste generatie sociale woningbouw is bewaard gebleven.

Zaanstad kent weinig twintig eeuwse monumenten en weinig monumentale bakstenen arbeiderswoningen. Eén complex van tien arbeiderswoningen uit 1915 is daarop een uitzondering: 't Hof van Saenden in Wormerveer, dat een Rijksmonument is. Het betreft hier geen U-vormig hofje zoals aan de Zuiderkerkstraat in Koog aan de Zaan, maar een rij van woningen in Neo-renaïssancestijl, met een plantsoen ervoor en een gemeenschappelijke tuin erachter. In dit geval door een filantropische fabriekseigenaar gebouwd, voor zijn gepensioneerde arbeiders.

Andere Zaanse arbeidersbuurten, zoals het Vissershop in Zaandam (gebouwd in 1914-1915 door *Zaandams_Volks Huisvesting*) en de Indische buurt in Wormerveer (vanaf 1915 door woningbouwvereniging *Goed Wonen gerealiseerd*) zijn in de loop van de laatste decenia ook al geheel of gedeeltelijk verdwenen en door nieuwbouw vervangen.

De eerste stenen arbeiderswoningen in Zaanstad die aan de eisen van de woningwet uit 1901 voldeed, werden in 1909 aan de Prins Hendrikstraat in Krommenie gebouwd, door de oudste woningcorporatie van Zaanstad, *De Volkswoning*, opgericht in 1905. Deze 19 woningen werden rond 2000 gerenoveerd. Ze zijn geen monument.

Het volgende volkswoningbouwproject in de Zaanstreek werd in 1910 gerealiseerd door woningbouwvereniging *Zaandams Belang*, opgericht in 1906, toen 46 arbeiderswoningen in de Havenbuurt van Zaandam werden opgeleverd. Een aantal van deze arbeiderswoningen zijn door woningbouwcorporatie Parteon gerenoveerd, terwijl Rochdale en ZVH vergunningen hebben om in totaal 129 van deze 'eerste generatie' volkswoningen te slopen. Een aantal zijn al gesloopt.

Raamposter van de Havenbuurt in Zaandam waar 129 arbeiderswoningen gesloopt worden. Foto september 2013.

De derde woningbouwvereniging in de Zaanstreek die een complex realiseerde betreft "De Woning" uit Koog aan de Zaan (opgericht in 1910), die in 1913-1914 aan de Zuiderkerkstraat in Koog aan de Zaan 40 arbeiderswoningen opleverden. Tien van deze woningen zijn inmiddels gesloopt. De overige 30 woningen zijn qua bouwstijl en detaillering fraaiër dan hun 'voorgangers' en met duidelijke verwijzingen naar de Zaanse houtbouw-traditie, met o.a. meerdere variaties van houten topgevels en dakkapellen.. Voor het eerst werden stenen arbeiderswoningen rond een rechthoekig plantsoen gebouwd, waardoor er een beschut hofje ontstond. De huidige eigenaar, Woningcorporatie Parteon, heeft de toekomst van deze ca. 100 jaar oude woningen in 'heroverweging'. Men overweegt met andere woorden of dit bijzondere, historische hofje in de toekomst gerenoveerd of gesloopt zal gaan worden. M.a.w. of een van de laatste Zaanse wooncomplexen van vóór de eerste wereldoorlog, gebouwd voor arbeiders van het vroeg geïndustrialiseerde dorp Koog aan de Zaan bewaard zal worden, of moet gaan wijken voor nieuwbouw.

Alle huidige bewoners van het unieke hofje hopen dat B&W Zaanstad voor bescherming kiest !

De Zuiderkerkstraat – sloop of renovatie ?

Sinds een aantal jaren weten de bewoners van de 30 woningen dat woningbouwvereniging Parteon sloop overweegt, maar toen een bewoonster begin 2011 te horen kreeg dat zij geen nieuwe keukentegels kon krijgen omdat ‘het toch gesloopt zou worden’, werd er actie ondernomen. Een medewerkster van Parteon gaf bij navraag telefonisch toe dat in elk geval de 15 woningen van de 1^e serie op de slooplijst stonden, overigens tesamen met tenminste 35 omliggende voormalige arbeiderswoningen in de Breestraat, Kruisstraat en Wilhelminastraat.

(Bij drie andere gelegenheden eerder dit jaar hebben Parteon medewerkers laten weten dat het complex mogelijk over 10-15 jaar gesloopt zal worden. ‘Officieel’ spreekt Parteon dit tegen.)

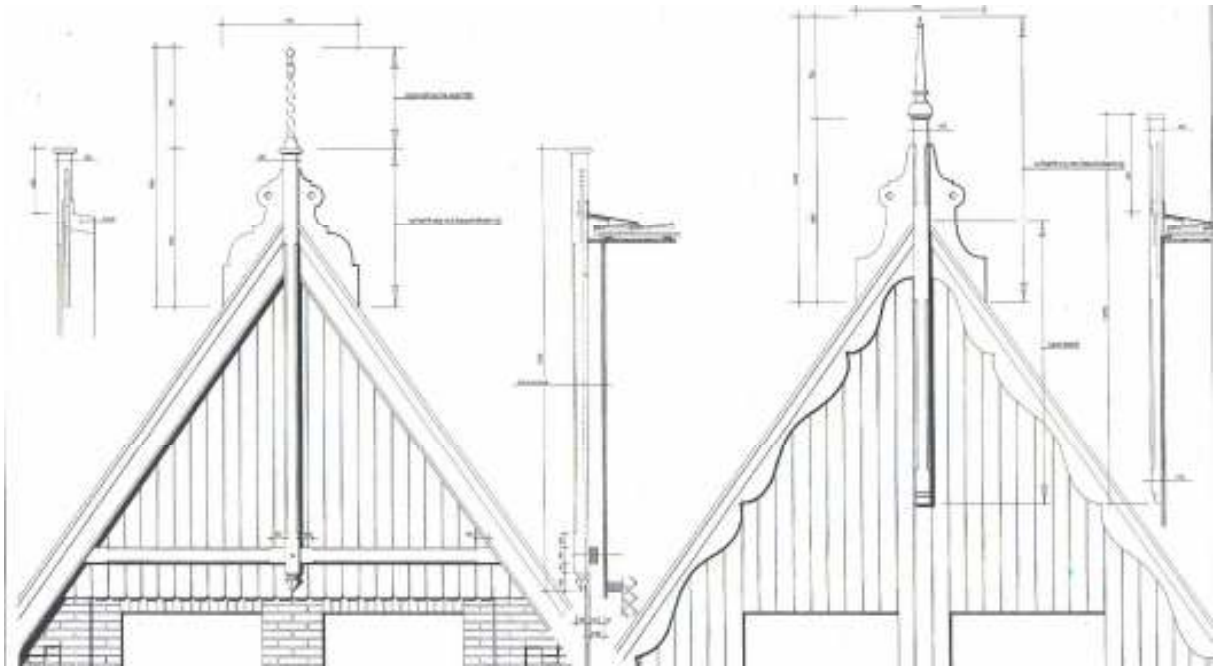
Een bewoonster nam vervolgens contact op met de Historisch Vereniging Koog Zandijk (HVKZ) en Stichting Zaan Schoon, werkgroep Bedreigde Panden en er werd een bewonerscommissie opgericht, met als voornaamste doel de 30 historische woningen voor de toekomst te beschermen. Zij deed uitgebreid archief-onderzoek naar het hofje en twee jaar later, begin 2013, werd in samenwerking met o.a. Anneke Steemers, secretaris van de HVKZ een bijeenkomst georganiseerd met de bewoners en oud bewoners, die o.a. hun oude foto’s van het hofje konden laten scannen. De filmploeg van HVKS, die een korte documentaire over het honderdjarig bestaan van de woningen aan de Zuiderkerkstraat maakt, was ook aanwezig evenals ir. Jan Piet Bloem, bestuurslid van de Stichting Zaan Schoon.

Op zijn initiatief kwamen op 5 april j.l. o.a. architect en bouwhistoricus Ir. Odwin Ralling Monumentenzorg Zaanstad en de voorzitter van de Monumentencommissie dhr. Piet van Nugteren een oriënterend bezoek brengen aan het hofje. De indrukken waren overwegend positief en er werd achteraf besproken hoe dit hofje voorgedragen kon worden ter beoordeeling door de monumentencommissie met als doel gemeentelijke bescherming te verkrijgen. Besloten werd dat het bestuurslid van de bewonerscommissie, mw. Lene Leck Jensen, gesteund door dhr. Jan Piet Bloem, op basis van het verzamelde archiefmateriaal met recent fotomateriaal een boekje zou samenstellen, zodat het hofje op de monumentencommissievergadering geagendeerd kon worden, met de vraag aan de leden of het Zuiderkerkhofje naar hun oordeel een aanwijzing als gemeentelijk monument rechtvaardigt. (Dit boekje heeft u nu in handen.)

Laatste ontwikkelingen.

Doordat de woningen van de 1^e serie in 2013 en de 2^e serie in 2014 hun honderd jarig bestaan hebben willen de bewoners van de straat, die zich verenigd hebben in een bewonerscommissie en waarvan er een aantal al ruim 60 jaar in de straat wonen, een eeuweft organiseren dat gepland staat in juni 2014. De HVKZ zal ter gelegenheid van deze gebeurtenis de documentaire, een boekje met dvd (de documentaire) en een fototentoonstelling over de geschiedenis en de bewoners van deze bijzondere straat presenteren.

Als ‘kers op de taart’ verheugen ze zich erop dat de vijf, al heel lang geleden verdwenen gevelmakelaars opnieuw geplaatst kunnen gaan worden. De Koogse architect Han van Leeuwen heeft belangenloos minutieuze reconstructies getekend en is momenteel bezig om daar werktekeningen van te maken, zodat leerlingen van het SPB College Zaanadam, onder leiding van instructeur Piet Lindeman, ze kunnen verwerklijken. Directeur van het SPB, Jan Schouten, steunt het initiatief en heeft toegezegd om voor het materiaal zorgen. Parteon is gevraagd om de plaatsing van de makelaars op de vijf topgevels voor haar rekening te nemen. Deze initiatieven zijn uitgebreid in de lokale media vermeld: op Zaanradio, in Rondje Koog, in De Zaananker en op 20.09.13 werden er in Noordhollands Dagblad twee paginas, met een ‘smaakmaker op de voorpagina, aan de Zuiderkerkstraat gewijd.

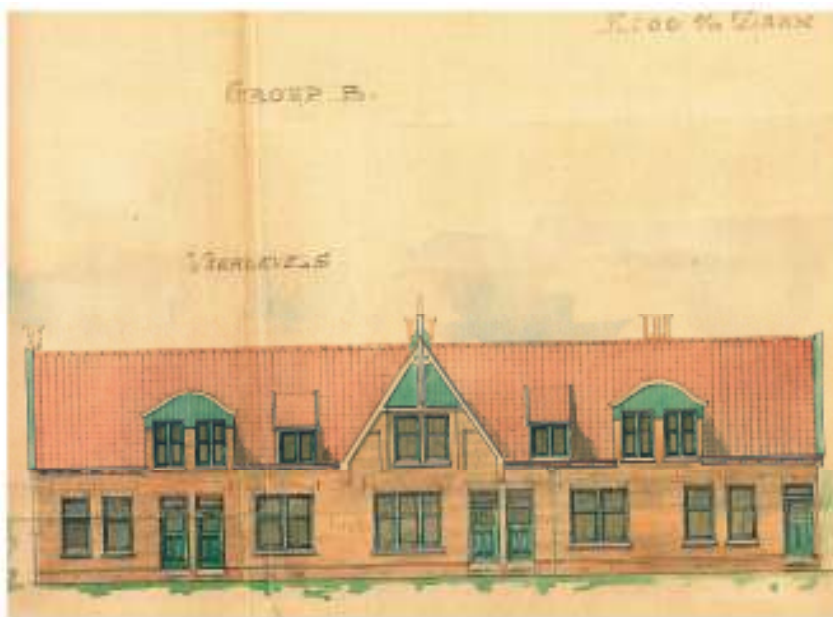

Detailtekening Gevelmakelaars Zuiderkerkstraat, van architect Han van Leeuwen.

Juni 2013

Er is bovendien met het SPB gesproken over de mogelijkheid om, op den duur, de inmiddels – op één na - verdwenen sierlijk, hoog gemetselde schoorstenen te reconstrueren en door leerlingen in de werkplaats te laten metselen om ze vervolgens op de huidige schoorstenen te plaatsen.

Een lid van de bewonerscommissie Zuiderkerkstraat is met de wijkmanager in gesprek geweest en zij zal vermoedelijk deelnemen aan de klankboordgroep die opgericht zal gaan worden i.v.m. de vernieuwing van de riolering en de herinrichting van de straat, gepland rond 2015-2016. Om het hofje een meer historische, oorspronkelijke uitstraling te laten krijgen zal de gelegenheid aangegrepen worden om de stenen bestrating, de oude straatlantaarns en het plantsoen zoals het vroeger was, zonder speelplein, terug te krijgen. Dit unieke hofje moet gekoesterd worden !

Detail van de bouwtekening uit 1912 (1e serie) van Gerrit van der Koogh.

De Zuiderkerkstraat, zomer 1957.

Foto privébezit oud bewoonster

Bronvermelding:

- Diverse historische materiaal van het Gemeentearchief Zaanstad'
- Diverse historische materiaal van het interne archief van Parteon
- Diverse materiaal van Historisch Vereniging Koog Zaandijk
- Diverse materiaal van Stichting Zaan Erfgoed
- Diverse materiaal gevonden via www.google.nl
- Diverse materiaal gevonden via www.zvh.nl
- Diverse materiaal gevonden via www.rijksmonumenten.nl

Boeken:

- 'Honderd jaar woningwet in Zaanstad 1901 - 2001', P. Kleij en O. Olij
- 'Zaanstreek Architectuur en stedenbouw 1850-1940', P. Kleij
- 'De rode Zaanstreek', J.J. 't Hoen
- 'De tweeling in de Ban', G. Oosterbaan
- 'Encyclopedie van de Zaanstreek', L.A. Ankum
- 'Ach Lieve Tijd, tien eeuwen Zaanstreek en de Zaankanters', div. auteurs
- 'Van vuilnisbelt tot kringloop, 111 jaar milieubeheer in Zaanstad', Ria Voorthuizen
- 'Geschiedenis van de Zaanstreek', div. auteurs